ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Филология факультеті

Түркітану және тіл теориясы кафедрасы

БЕКІТЕМІН
Факультет деканы
____
«___»______________2025ж.

СИЛЛАБУС

PL6308 «Саяси лингвистика»

7М02307 - «Лингвистика» білім беру бағдарламасы

2-курс 3-семестр

Алматы, 2025 ж.

СИЛЛАБУС
2025-2026 оқу жылының 1 семестрі
«Лингвистика» білім беру бағдарламасы

Пәннің коды	Пәннің атауы	Студент-тің өзіндік жұмысы (СӨЖ)	кредит саны			Кредит саны	Студенттің оқытушы басшылығымен өзіндік жұмысы (СОӨЖ)
			Дәрістер (Д)	Практ. сабактар (ПС)	Зерт. сабақ-тар (ЗС)		
66540 PL6308	Тіл теориясы	3	15	30		5	7

Пән туралы академиялық ақпарат				
Оқытудың түрі	Курстың типі/сипаты	Дәріс түрлері	Практикалық сабақтардың түрлері	Қорытынды бақылау түрі
Дәріскер (лер)	Исмайлова Нұргүл Ахметханқызы			Жазбаша, стандартты, оффлайн
e-mail:	nurashismailova@gmail.com			
Телефон (дары):	+7 7770258100			
Ассистент(тер)	Исмайлова Нұргүл Ахметханқызы			
e-mail:	nurashismailova@gmail.com			
Телефон (дары):	+7 7770258100			

Пәннің академиялық презентациясы

Пәннің мақсаты	*Оқытудың күтілетін нәтижелері (ОН) Пәнді оқыту нәтижесінде білім алушы қабілетті болады:	ОН қол жеткізу индикаторлары (ЖИ) (әрбір ОН-ге кемінде 2 индикатор)
«Саяси лингвистика» теориялық пән, тілдің ішкі құрылымы және оның ойлаумен, қоғаммен, қоғам дамуының тарихымен, тілдің функционалдық баламаларымен байланысы, тілдің мәні, анықтамасы, табиғаты қарастырылады.	- тіл туралы ғылымның негізімен таныстыру, лингвистикалық маңызды ұғымдар мен терминдер жайлы түсінік қалыптастыру.	1.1 Саяси дискурстың стильдік және тілдік ерекшеліктерін түсінеді және тізіп бере алуы. 1.2 өзіндік тұжырымдар жасай алуы;
	- тіл білімінің басқа ғылымдар арасындағы орны, дүниежүзі тілдерінің генеалогиялық және типлологиялық тұрғыдан топтастырылуы.	2.1 өз көзқарасын қорғай білуі; 2.2 ғылыми ой-пікірлерге сыни тұрғыдан талдау жүргізуі;
	- әртүрлі тілдік қатынастар және оның нәтижесінде туындайтын қостілділік, көптілділділік, тілдердің араласуы, тоғысуы,	3.1 өзіндік жұмыс бойынша эссе жазуы; 3.2 мини жобаларды қорғай алуы; 3.3 белгілі бір тақырыптар бойынша презентация жасай алуы;
	- тілдің ішкі қабаттары, тілдік заңдылықтар және т.б. тіл білімінің негізгі мәселелері жайлы білімі кеңейіп, лингвистикалық талдау тәсілдерін меңгеріп, студенттің лингвистикалық ойлау дағдысының қалыптасуы	4.1 ғылыми еңбектерді оқып өзіндік көзқарастарын жазбаша түрде білдіруі; 4.2 өздік жұмыста студенттің өз бетімен ізденуі; 4.3 өзіндік тұжырымдар жасай алуы;

	- (Жүйелік) Саяси мәтіннің құрылымдық-семантикалық моделін құрастыру және үлгі бойынша мәтін мазмұнын жаңғырту.Тіл философиясының тарихи кезеңдері: ғылымалды, ғылми және классикалық кезеңдері. Жасанды тіл философиясы. Филогенетикалық тіл философиясы. Тіл философиясының көрнекті өкілдерінің концепциялары туралы білім	4.1 Саяси тіл білімінің негізгі ұғымдары, элементтері, категориялары туралы теориялық білімі бар. 4.2 әдеби тіл нормаларын меңгеру, дағды функционалдық сөйлеу стильдерінің жүйесін практикалық қолдану. .
Пререквизиттер	тіл біліміне кіріспе; лингвистикалық зерттеулердің тарихы; жалпы лингвистиканың ғылыми парадигмалары	
Постреквизиттер	Лингвистикалық зерттеуді ұйымдастыру және жоспарлау;	
Әдебиет және ресурстар	**Негізгі әдебиеттер:** 1. Кривоносов А.Т. Философия языка М. — Нью-Йорк, 2012. — 582 с. http://russcomm.ru/rca_biblio/k/Krivonosov.pdf 2. Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. 3. Философские идеи Л. Витгенштейна. - М., 1996. - 169 с. http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000273/index.shtml 4. Шайкенова Л. М. Сөйлеу актілерінің теориясы. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2006. 5. Карлинский А.Е. Избранные труды по теории языка и лингводидактике. – Алматы, 2007. – 308 с. 6. Карлинский А.Е. Принципы, методы и приемы лингвистических исследований. – Алматы, 2003. **Қосымша әдебиеттер:** 7. Парадигмы научного знания в современной лингвистике: Сб. научных трудов. М.: ИНИОН РАН, 2006. 8. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке. – М.: Флинта, Наука, 2009. 9. Сулейменова Э.Д. Казахстанская лингвистика на рубеже веков: docendo discimus. – Астана: Фолиант, 2013. 10. Әл-Фарабидің тіл философиясы // Әл-Фараби және қазіргі заман: оқу құралы (авт.: Ғ.Мұтанов, К.Х. Таджикова т.б.) - Алматы: Қазақ ун-ті, 2014. **Зерттеушілік инфрақұрылымы** 1. Түркітану және тіл теориясы кафедрасы 2. Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу нститутын Мәліметтердің кәсіби ғылыми базасы 1.scopus.com 2. https://www.researchgate.net/ **Интернет-ресурстар** http://elibrary.kaznu.kz/ru ЭУМК «Общее языкознание» на платформе Мудл https://edu.vsu.ru/course/view.php?id=2187 Полнотекстовая база «Университетская библиотека» – образовательный ресурс. – URL: http://biblioclub.lib.vsu.ru	

Пәннің академиялық саясаты	Пәннің академиялық саясаты әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Академиялық саясатымен және академиялық адалдық Саясатымен айқындалады. Құжаттар Univer ИЖ басты бетінде қолжетімді. Ғылым мен білімнің интеграциясы. Студенттердің, магистранттардың және докторанттардың ғылыми-зерттеу жұмысы – бұл оқу үлерісінің терендетілуі. Ол тікелей кафедраларда, зертханаларда, университеттің ғылыми және жобалау бөлімшелерінде, студенттік ғылыми-техникалық бірлестіктерінде ұйымдастырылады. Білім берудің барлық деңгейлеріндегі білім алушылардың өзіндік жұмысы заманауи ғылыми-зерттеу және ақпараттық технологияларды қолдана отырып, жаңа білім алу негізінде зерттеу дағдылары мен құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған. Зерттеу университетінің оқытушысы ғылыми-зерттеу қызметінің нәтижелерін дәрістер мен семинарлық (практикалық) сабақтар, зертханалық сабақтар тақырыбында, силлабустарда көрініс табатын және оқу сабақтары мен тапсырмалар тақырыптарының өзектілігіне жауап беретін ОБӨЗ, БӨЗ тапсырмаларына біріктіреді. Сабаққа қатысуы. Әр тапсырманың мерзімі пән мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау балдардың жоғалуына әкеледі. Академиялық адалдық. Практикалық/зертханалық сабақтар, БӨЖ білім алушының дербестігін, сыни ойлауын, шығармашылығын дамытады. Плагиат, жалғандық, шпаргалка пайдалану, тапсырмаларды орындаудың барлық кезеңдерінде көшіруге жол берілмейді. Теориялық оқыту кезеңінде және емтихандарда академиялық адалдықты сақтау негізгі саясаттардан басқа «Қорытынды бақылауды жүргізу Ережелері», «Ағымдағы оқу жылының күзгі/көктемгі семестрінің қорытынды бақылауын жүргізуге арналған Нұсқаулықтары», «Білім алушылардың тестілік құжаттарының көшіріліп алынуын тексеру туралы Ережесі» тәрізді құжаттармен регламенттеледі. Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері. Университеттің білім беру ортасы гендерлік, нәсілдік/этникалық тегіне, діни сенімдеріне, әлеуметтік-экономикалық мәртебесіне, студенттің физикалық денсаулығына және т.б. қарамастан, оқытушы тарапынан барлық білім алушыларға және білім алушылардың бір-біріне әрқашан қолдау мен тең қарым-қатынас болатын қауіпсіз орын ретінде ойластырылған. Барлық адамдар құрдастары мен курстастарының қолдауы мен достығына мұқтаж. Барлық студенттер үшін жетістікке жету, мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алатындығы болып табылады. Әртүрлілік өмірдің барлық жақтарын күшейтеді. Барлық білім алушылар, әсіресе мүмкіндігі шектеулі жандар, телефон/e-mail +77073464894, zhanna_22@list.ru немесе MS Teams-тегі бейне байланыс арқылы https://us04web.zoom.us/j/73667019071?pwd=aWlmWjRyZ0ZNYVA0eEhqbFlOZjNJZz09кеңестік көмек ала алады. МООС интеграциясы (massive openlline course). МООС-тың пәнге интеграциялануы жағдайында барлық білім алушылар МООС-қа тіркелуі қажет. МООС модульдерінің өту мерзімі пәнді оқу кестесіне сәйкес қатаң сақталуы керек. Назар салыңыз! Әр тапсырманың мерзімі пәннің мазмұнын іске асыру күнтізбесінде (кестесінде) көрсетілген, сондай-ақ МООС-та көрсетілген. Мерзімдерді сақтамау балдардың жоғалуына әкеледі.

БІЛІМ БЕРУ, БІЛІМ АЛУ ЖӘНЕ БАҒАЛАНУ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Оқу жетістіктерін есептеудің балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесі	**Бағалау әдістері**

Баға	Баллардың сандық баламасы	% мәндегі баллдар	Дәстүрлі жүйедегі баға
A	4.0	95-100	Өте жақсы
A-	3.67	90-94	
B+	3.33	85-89	Жақсы
B	3.0	80-84	
B-	2.67	75-79	
C+	2.33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	

Критериалды бағалау – айқын әзірленген критерийлер негізінде оқытудың нақты қол жеткізілген нәтижелерін оқытудан күтілетін нәтижелерімен ара салмақтық процесі. Формативті және жиынтық бағалауға негізделген.

Формативті бағалау – күнделікті оқу қызметі барысында жүргізілетін бағалау түрі. Ағымдағы көрсеткіш болып табылады. Білім алушы мен оқытушы арасындағы жедел өзара байланысты қамтамасыз етеді. Білім алушының мүмкіндіктерін айқындауға, қиындықтарды анықтауға, ең жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектесуге, оқытушының білім беру процесін уақтылы түзетуге мүмкіндік береді. Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар (пікірталастар, викториналар, жарыссөздер, дөңгелек үстелдер, зертханалық жұмыстар және т.б.) кезінде тапсырмалардың орындалуы, аудиториядағы жұмыс белсенділігі бағаланады. Алынған білім мен құзыреттілік бағаланады.

Жиынтық бағалау – пән бағдарламасына сәйкес бөлімді зерделеу аяқталғаннан кейін жүргізілетін бағалау түрі. БӨЖ орындаған кезде семестр ішінде 3-4 рет өткізіледі. Бұл оқытудан күтілетін нәтижелерін игеруді дескрипторлармен арақатынаста бағалау. Белгілі бір кезеңдегі пәнді меңгеру деңгейін анықтауға және тіркеуге мүмкіндік береді. Оқу нәтижелері бағаланады.

Формативті және жиынтық бағалау	% мәндегі баллдар
Дәрістердегі белсенділік	5
Практикалық сабақтарда жұмыс істеуі	20
Өзіндік жұмысы	25
Жобалық және шығармашылық қызметі	10
Қорытынды бақылау (емтихан)	40
ЖИЫНТЫҒЫ	100

Оқу курсының мазмұнын іске асыру күнтізбесі (кестесі). Оқытудың және білім берудің әдістері.

Апта / модуль	Тақырып атауы	Сағат саны	Ең жоғары балл
	Модуль 1		
1	**Д.** Саяси лингвистика ғылыми пән ретінде.	1	
	СС. Саяси тіл білімінің пайда болуы және даму кезеңдері.	2	
2	**Д.** Қазіргі саяси лингвистиканың негізгі бағыттары.	1	

	СС. Саяси лингвистиканың концептуалды аппараты мен терминологиясы.	2	
	МӨЖ 1. Кеңес беру.		
3	Д. Саяси коммуникация.	1	
	СС. Саяси әлемнің тілдік бейнесі.	2	10
	МӨЖ 1. Отандық саяси лингвистика бағыты бойынша ғалымдардың ғылыми зерттеулері		20
4	Д. Саяси коммуникацияның типтік қасиеттері.	1	
	СС. Саяси коммуникацияның дискурстық сипаттамасы. Саяси коммуникациялық функциялары.	2	10
5	Д. Саяси коммуникацияның лексикалық сипаттамасы.	1	
	СС. Саяси лексика және фразеология. Саяси мәтіндердегі лексика-стилистикалық қасиеттері.	2	10
	МӨЖ 2 Саяси тұлғалардың портреті.		20
	Модуль 2		
6	Д. Саяси коммуникациядағы экспрессивтік құралдар.	1	
7	СС. Стилистикалық фигуралар мен троптар.	2	10
	Д. Метафора және оның саяси коммуникациядағы қызметтері.	1	
	СС. Саяси коммуникациядағы қызметтік метафора.	2	10
8	Д. Мәтіндегі саяси метафора.	1	
	СС. Метафораның мәтіндегі негізгі мағынасын ерекшелу.	2	10
АБ 1.			100
9	Д. Метафоралық модель және оның құрамдас бөліктері.	1	
	СС. Саяси мәтінде метафоралық модельді қолдану.	2	10
10	Д. Саяси мәтіндердегі метафораларды атап өту.	1	
	СС. Саяси коммуникацияда эвфемизм/дисфемизмдердің қолданылуы.	2	10
	МӨЖ 3 Саяси мәтіндердегі метафоралармен жұмыс. Олардың саяси мәтіндегі қызметін анықтау.		15
	Модуль 3		
11	Д. Саяси коммуникация және саяси дискурс.	1	
	СС. Саяси дискурстың конститутивтік белгілері.	2	10
12	Д. Саясаткердің имиджі мен тілдік тұлғасы.	1	
	СС. Саясаткердің сөзін оның сөйлеу бейнесін құрайтын компоненттері тұрғысынан талдау.	2	10
	МӨЖ 3. МӨЖ 4 орындау бойынша кеңес беру.		
13	Д. Саяси дискурстағы мүд тілдік сананы білдіру формасы ретінде.	1	
	СС. Саяси дискурстағы әсер етудің манипуляциялық технологиялары.	2	10
	МӨЖ 4 Саяси мәтіндерге аналитикалық талдау жасау.		15
14	Д. Саяси дискурс: ұлттық тілдік сана.	1	
	СС. Ұлттық тілдік сана өзектерігінің семантикалық гештальттары.	2	10
15	Д. Саяси дискурс: саянилық негізгі бейнелері.	1	
	СС. Партиялар, партия, оппозиция, халық т.б ұғымдарды талдау.	2	10
	МӨЖ 4. Емтиханға дайындық мәселесі бойынша кеңес беру.		

Аралық бақылау 2	100
Қорытынды бақылау (емтихан)	100
Пән үшін жиынтығы	100

Саяси мәтіндердегі метафоралармен жұмыс. Олардың саяси мәтіндегі қызметін анықтау. (АБ 100%-ның 20%)

Критерий	«Өте жақсы» 15-20 %	«Жақсы» 10-15%	«Қанағаттанарлық» 5-10%	«Қанағаттанарлықсыз» 0-5%
Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі	Ғалымдардың теорияларын, тұжырымдамаларын терең түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын түсінуі.Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары мен тұжырымдамаларын шектеулі түсіну. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) беріледі.	Ғалымдардың теориялары, тұжырымдамаларын үстірт түсіну/ түсінбеушілік. Негізгі дереккөздерге тиісті және орынды сілтемелер (дәйексөздер) берілмейді.
Ғылыми стильді ұстануы, ғылыми теорияларды сыни тұрғыда талдай білуі	Баяндауда ғылыми стиль жоғары дәрежеде сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен тамаша негіздеу.	Баяндауда ғылыми стиль жақсы сақталған. Аргументтерді эмпирикалық зерттеудің дәлелдерімен күшейтеді.	Баяндауда ғылыми стиль барынша сақталған. Эмпирикалық зерттеулердің дәлелдеріншектеулі қолдану.	Баяндауда ғылыми заңдылықтары сақталмаған. Эмпирикалық зерттеулерді аз немесемүлдем қолданбайды.
Академиялық презентацияға қойылатын талаптардың сақталуы	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. аса мән беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. орташа мән беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. барынша беріледі.	Презентация жасалған жағдайда слайдтардың фондарының түсіне, шрифті мен кегеліне және т.б. мән берілмейді.

Факультет деканы Б.Ө. Жолдасбекова

Оқыту және білім беру сапасы бойынша Академиялық комитет төрағасы Ж. Сарсенбай

Кафедра менгерушісі Р.А. Авакова

Дәріскер Н.А. Исмайлова